

VII. ÜNİTE: KÜRESEL BAĞLANTILAR DERS NOTLARI

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA BARIŞ

Uluslararası kuruluşlar, ülkeler arasındaki siyasal, ekonomik, kültürel ve bilimsel alanlarda iş birliği geliştirmek amacıyla kurulmuştur.

Ülkemiz, dünya çapında söz sahibi olmak ve barışa katkı sağlamak amacıyla birçok uluslararası kuruluşa üye olmuş; kurulduğu ilk günlerden itibaren komşuları ve bölge ülkeleriyle barış içerisinde yaşamak istemiştir.

Millî dış politikamız, başta Atatürk'ün belirlediği **yurtta ve dünyada barış** ilkesi olmak üzere ülkelerin ve devletlerin tam bağımsızlık, eşitlik ve karşılıklı saygı ilkelerine bağlı olacak biçimde şekillenmiştir.

➤ **Ülkemizin üye olduğu uluslararası kuruluşlar şunlardır:**

❖ **Birleşmiş Milletler**

Dünya barışını sağlamak ve korumak, ülkeler arasında ekonomik, sosyal ve kültürel iş birliğini geliştirmek amacıyla 24 Ekim 1945 yılında kurulmuş uluslararası bir örgüttür. **Türkiye, Birleşmiş Milletlerin kurucu üyelerindendir.**

❖ **Kuzey Antlaşması Örgütü (NATO)**

Üye ülkeleri, askeri tehlikelerden korumak ve bir saldırı durumunda birlikte savunma yapmak amacıyla 4 Nisan 1949 yılında kurulmuştur. Ülkemiz 1952 yılında NATO'ya katılmıştır. Ülkemiz NATO bünyesinde dünya barışına katkı sağlamak amacıyla **Afganistan ve Libya'ya** asker göndermiştir.

❖ **Türkiye ve Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (AGİT)**

Üye devletlerin demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları alanlarındaki çalışmalarını desteklemek amacıyla 1994 yılında kurulmuştur.

❖ **İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT)**

İslam ülkelerinin çıkarlarını korumak ve üye ülkeler arasında iş birliğini geliştirmek amacıyla 1969 yılında kurulmuştur. **Türkiye, teşkilatın kuruluşundan itibaren üyesidir.**

❖ **Türk Dili Konuşan Ülkeler İş Birliği Konseyi (Türk Konseyi)**

Türk dili konuşan ülkeler arasındaki iş birliğini geliştirmek amacıyla 2009 yılında kurulmuş uluslararası bir örgüttür. Üyeleri Türkiye, Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan ve Nahçıvan'dır.

❖ **Avrupa Konseyi**

Avrupa çapında insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunmak amacıyla 1949 yılında kurulmuştur. **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi**, bu örgüte bağlıdır.

❖ **Dünya Sağlık Örgütü (WHO)**

Tüm insanların en yüksek **sağlık hizmetine** ulaşmasını sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletlere bağlı olarak kurulmuş uluslararası bir örgüttür. 7 Nisan 1948'de kurulmuştur.

❖ **Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)**

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde **açlıkla mücadele** ve **yoksulluğun önlenmesi** amacıyla etkinlikler yürüten uluslararası bir örgüttür. 1945 yılında Birleşmiş Milletlere bağlı olarak kurulmuştur.

❖ Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültüre Örgütü (UNESCO)

UNESCO'nun amacı; insanlığın zihninde barışı, eğitim, doğa bilimleri, sosyal ve beşeri bilimler, kültür, bilgi ve iletişim aracılığıyla inşa etmektir. **Türkiye, UNESCO'nun kurucu üyelerindendir.**

EKONOMİYE YÖN VEREN KURULUŞLAR

Türkiye, Asya ve Avrupa kıtaları arasında **merkezî** bir konumdadır. Aynı zamanda Türkiye'nin dünya üzerindeki konumu, bölge devletleri ile ticari ve kültürel faaliyetlerinin gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Ülkemiz; ticaretten sanayiye, turizmden ulaşım birçok alanda bölge ülkeler arasında bir keşişim merkezidir.

Ülkemiz, ekonomik ve siyasal alanlarda güçlü bir devlet olmak amacıyla komşu devletler ile ekonomik ilişkilerini geliştirmekte; komşu ülkelere makine, yedek parça, inşaat malzemeleri, tekstil ve tarım ürünleri ihraç ederken komşu ülkelerden petrol, doğalgaz, tarım ürünleri, çeşitli ham maddeler ithal etmektedir. Ülkemiz hem komşuları hem de diğer ülkeler ile ekonomik ilişkilerini geliştirmek amacıyla **uluslararası kuruluşlarla iş birliği** yapmaktadır.

❖ Avrupa Birliği

Avrupa kıtasında bulunan devletlerin siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki iş birliğini güçlendirmek amacıyla 1958 yılında kurulmuştur. AB, günümüzde 28 üye ülkeden oluşmaktadır.

Ülkemiz, 1959 yılında **AB'ye üyelik için başvurmuştur.**

❖ G20

G20, dünyanın **en büyük ekonomisine sahip 19 ülkeden** ve Avrupa Birliği komisyonundan oluşmaktadır. G20'ye üye ülkeler Türkiye, İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, Rusya Federasyonu, Avrupa Birliği,

ABD, Kanada, Meksika, Arjantin, Brezilya, Çin Hindistan, Japonya, Güney Kore, Endonezya, Avustralya, Güney Afrika ve Suudi Arabistan'dır

❖ Ekonomik İş Birliği Teşkilatı

Ekonomik İş Birliği Teşkilatı, üye ülkelerin ekonomik ve kültürel iş birliğini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Teşkilata üye ülkeler Türkiye, İran, Pakistan Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan'dır

❖ Gelişen Sekiz Ülke D-8

D-8, **gelişme yolundaki üye ülkelerin** dünya ekonomisi içindeki durumlarını iyileştirmek ve üye ülkeler arasında ticari ilişkileri geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Türkiye'nin daveti ile İran, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Mısır ve Nijerya'nın katılımıyla kurulmuştur.

❖ Karadeniz Ekonomik İş Birliği Teşkilatı (KEİ)

KEİ, Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin coğrafi konumlarından ve ekonomik etkinliklerinden üye ülkelerin yararlanmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Ayrıca bu teşkilat, Karadeniz çevresinin barış ve huzur bölgesi olmasını sağlamaktadır. Üye ülkeler: Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan, Sırbistan ve Arnavutluk'tur.

❖ Avrupa Kafkasya Asya Ulaştırma Koridoru (TRACECA)

TRACECA, Karadeniz, Kafkasya ve Orta Asya'da uluslararası **ulaşımı geliştirmek amacıyla** kurulmuştur. Kuruluşa üye ülkeler Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, İran, Kazakistan, Kırgızistan,

Moldova, Romanya, Tacikistan, Türkiye, Türkmenistan, Özbekistan ve Ukrayna'dır.

❖ Akdeniz İçin Birlik (AİB)

AİB, Avrupa -Akdeniz bölgesinde barışı, güvenliği ve **ekonomik iş birliğini sağlamak amacıyla** kurulmuş uluslararası bir örgüttür ve 43 üye ülkeden oluşmaktadır.

❖ Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP)

TANAP, Azerbaycan doğalgazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınmasını amaçlayan boru hattı projesidir. Hattın uzunluğunun 1850 kilometre olması hedefleniyor. Proje, 12 Haziran 2018 tarihinde açılmıştır.

İNSANLARI NASIL TANIYORUZ?

Kalıp yargı, belli bir grup hakkında okunarak ya da başkalarından duyularak elde edilen bilgilerden oluşan genellemelerdir.

Kalıp yargıların başlıca özellikleri şunlardır:

- Bir kültürün tüm mensupları tarafından paylaşıldığı varsayılan özellikleri içine alır.
- Bu özellikler sayesinde insanlar belli kategorilere konulur.
- Bu kategorilere dahil edilen insanların yeteneklerine, kişilik özelliklerine, niteliklerine ve davranışlarına ilişkin beklentiler içerir.
- İlk kez karşılaşılan ve tam olarak bilinmeyen durumlarda hızlı ve **basit bilgilendirme** yapar.
- Gerçeği tam olarak yansıtmada peşinde olmadan başka insanlar hakkında olumlu veya olumsuz nitelemelerde bulunur.
- **Genelleştirme** veya **özelleştirme** yoluyla oluşturulur.

Kalıp yargı örnekleri:

- Bütün çekik gözlü insanlar Çinlidir.
- Uzun boylu ve sarışın insanların tamamı Kuzey Avrupalıdır.
- Kadınlar her mesleği yapamazlar.

Ön yargı, bir kişi, olay, düşünce, nesne vb. ile ilgili olarak belirli koşul, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargılardır. Ön yargıyı peşin yargı, peşin hüküm, peşin fikir olarak da adlandırabiliriz.

Ön yargı örnekleri:

- Onun bu işi başarabileceğini düşünmüyorum.
- O bir çocuk, onun elinden hiçbir iş gelmez.

Albert Einstein ön yargıları değiştirmenin ne kadar zor olduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir: **“Ön yargıları yok etmek, atom çekirdeğini parçalamaktan daha zordur.”**

Ayrımcılık, geçerli bir neden olmaksızın kişilerin eylemlerine veya kendilerine mal edilen birtakım özelliklerine bakılarak onlara **eşit davranmamaktır**.

Empati, bir insanın kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini anlamasıdır.

Farklı kültürden insanların yerine kendimizi koyarak yani empati yaparak kalıp yargılarımızdan ve ön yargılarımızdan kurtulabiliriz.

Kalıp yargılardan ve ön yargılardan kurtulmanın en iyi yolu, farklı kültürleri tanımak ve farklılıklara saygı duymaktır. Kalıp yargıların ve ön yargıların fazla olduğu toplumlarda nefret ve düşmanlık artar, farklı kültürlerle karşı olumsuz tutum ve davranışlar ortaya çıkar. Bu durum, **tartışmalara ve çatışmalara** yol açar.

KÜRESEL SORUNLARA ÇÖZÜM ÜRETİYORUM

Küresel Sorun: Dünya ölçüsünde etkili olan Dünya'mızı ve tüm insanları doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen sorunlar küresel sorun olarak adlandırılır.

Doğal Afetler

Doğal afetler; deprem, tsunami, volkanizma, sel, çığ, don olayı, kuraklık gibi insan iradesi dışında doğal süreçlerle ortaya çıkarak can ve mal kaybına sebep olurlar.

Deprem: Dünya genelinde etkili olan ve yeryüzünde en çok can ve mal kaybına neden olan afetlerden biridir.

Türkiye, Japonya, Endonezya, Haiti ve Nepal'de büyük depremler meydana gelmiş ve binlerce insan hayatını kaybetmiştir.

7 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen ve birçok ili etkileyen depremde binlerce insanımız hayatını kaybetmiştir.

Depremi oluşumu engellenemez ancak alınan tedbirlerle bu afetin zararı en aza indirilebilir.

Bunun için:

- Depreme dayanıklı evler yapılmalı
- Deprem erken uyarı merkezleri kurulmalı
- Halk bilinçlendirilmeli
- Kurtarma ekipleri kurulmalı
- Toplanma alanları belirlenmeli
- Fay hattından uzak yerler tercih edilmeli
- Sağlam zeminler tercih edilmeli

Tsunami: Deniz ve okyanus tabanında meydana gelen deprem ve deniz altı volkanizması gibi sebeplerle ortaya çıkar. Dalgalar kıyıya çarparak afete sebep olur. Son yirmi yılın en büyük tsunamileri Endonezya, Haiti ve Japonya'da meydana gelmiştir.

Volkanizma: Yer kabuğunun altındaki magma; yer kabuğundaki kırıkları takip ederek katı, sıvı ve gaz hâlinde yüzeye ulaşır ve değişik biçimlerde volkanlar (yanardağlar) oluşturur.

İskoçya'dan Yeni Zelanda'ya, yüksek yerlerden okyanus diplerine kadar dünya üzerinde **1.000 aktif volkan** bulunmaktadır.

Küresel İklim Değişikliği: Güneş'ten gelen ışınların bir kısmı Dünya'mızda kalarak yeryüzünü ısıtır. Gezegenimize gelen ışınların bir kısmıysa uzaya geri yansır. Bununla birlikte sera

gazlarının artması, gelen ışınların atmosferde ve yeryüzünde daha fazla tutulmasına neden olur. Bu durum, Dünya'nın sıcaklığının artmasıyla sonuçlanır. Atmosferde sera gazı miktarı artarsa Dünya aşırı ısınır. Buna küresel ısınma denir.

Küresel ısınma iklim değişikliğine yol açar. Bu durum dünyanın farklı yerlerinde farklı sonuçları ortaya çıkarır. Bazı yerlerde aşırı yağışlar ve sel baskınları, bazı yerlerde ise kuraklık yaşanır. Küresel ısınmaya bağlı olarak kutuplardaki buzulların erimesi sonucunda deniz ve okyanus **sularının seviyesi yükselir**.

Tüm bunların önlenmesi için daha az enerji tüketilmeli, tasarrufa ve geri dönüşüme önem verilmelidir.

Göç: İnsanların ya da insan topluluklarının çeşitli nedenlerle yaşadıkları yerden ayrılarak farklı bir yere **kalıcı veya geçici süreyle**

yerleşmelerine göç denir. Her yıl yüz binlerce insan savaş, açlık, kuraklık, işsizlik, iklim şartları, toprak verimsizliği, doğal afetler gibi nedenlerle farklı şehirlere veya ülkelere göç eder. Göç hem göç veren bölgede hem de göç alan bölgede sosyal, ekonomik ve siyasi sorunlar doğurur. Bu nedenle göçler tüm insanlar için önemli bir sorundur.

Açlık: Küresel sorunların en önemlilerinden biri de açlıktır. Hem ulusal hem de uluslararası çerçevede yiyecek dağılımında dengesiz ve adaletsizlikler söz konusudur. Savaşlar ve iç çatışmalar yaşayan gelişmemiş ülkeler, askerî harcamalara ve savunmaya yatırım yapmakta, kalkınma için pek harcama yapamamaktadır. Bu da yoksulluğa dolayısıyla açlığa ortam hazırlamaktadır.

Açlık sorununu çözmek için; nüfus artış hızının yavaşlatılması, eşitsizliğin olduğu tüm savunmasız grupların sağlığının geliştirilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması, gelir dağılımı eşitsizliklerinin giderilmesi, tarım alanlarında çalışan çiftçilere tarım desteğinin sağlanması gerekmektedir.

Terörizm: Siyasi hedeflere ulaşmak için topluma korku salmak, insanlara zarar vermek ve yıldırma için önceden tasarlanmış şiddet eylemleridir. Dünyanın neredeyse bütün ülkelerinde terör eylemleri yaşanır. Terör eylemleri, insanların huzur ve güven içinde yaşamalarını engeller. Terör sorununun çözümü için bütün devletler birlikte önlemler almalıdır. Ayrıca ülkelerdeki güvenlik önlemlerinin artırılması, insanların bilgilendirilmesi ve terör örgütlerinin verdikleri zararların ve asıl amaçlarının daha iyi anlatılması da gerekir.